

DE VOORWAARDEN VAN
HET GEBED
VOLGENS DE MALIKI MADHHAB

IN OPDRACHT VAN MOSKEE ZEIST

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

In dit boek worden de voorwaarden voor het gebed eenvoudig en gestructureerd gepresenteerd volgens de Maliki Madhhab; gesticht door de grote imam Malik ibn Anas. Deze school is een van de vier erkende rechtsscholen binnen de islamitische jurisprudentie. Imam Malik, die opgroeide in Medina, had het unieke voordeel dat hij leefde in de stad van de profeet Mohamed (vrede zij met hem) en zijn metgezellen. Hij leerde direct van de generatie die de profeet en diens volgelingen hadden meegemaakt, waardoor hij de tradities en praktijken van de zuivere islam uit de eerste hand kon vastleggen. De Maliki madhhab onderscheidt zich dan ook door haar sterke nadruk op de Amal Ahl al-Madina (de praktijk van de mensen van Medina), die beschouwd wordt als de beste weerspiegeling van de sunnah in het dagelijks leven.

De reden waarom deze basisprincipes gevolgd worden, ligt in de betrouwbaarheid en het gezag van de kennis overgeleverd door de mensen van Medina. De overgeleverde praktijken binnen deze school zijn een tastbare link naar de levenswijze van de profeet (vrede zij met hem). De praktijk van Medina werd met zorg verzameld en de Maliki madhhab gebruikt deze als basis om rechtspraak en aanbidding te structureren, conform de vroege islamitische gemeenschapsnormen. Daarnaast beschikte Imam Malik over de gouden keten: een zeer betrouwbare overleveringsketen die loopt van de Profeet (vrede zij met hem) via Abdullah ibn Umar naar Nafi' en uiteindelijk naar Imam Malik zelf.

Dit werk is met de gunsten van Allah samengesteld door Karim Kaaouass en veelal gebaseerd op Sharh (uitleg) van Mayara al-Fasi op de matn (hoofdttekst) van al-Murshid al-Mu'in van de grote geleerde Ibn 'Ashir.

Het belang van het gebed en de voorwaarden

Het gebed (as-salah) neemt in de Maliki madhhab een centrale plaats in. Het gebed is niet enkel een verplichting maar ook een fundamentele vorm van verbinding met Allah. Het is een middel om ons hart, ons lichaam en onze ziel te reinigen. Binnen de Maliki traditie worden er specifieke richtlijnen gevolgd om het gebed in de zuiverste vorm te verrichten, zodat de khushu' (devotie) wordt versterkt en de bedoeling van het gebed bewaard blijft.

Het gebed is de grootste vorm van aanbidding en de pijler van de islam. Allah (de Verhevene) heeft het gebed verplicht gesteld ¹ als een dagelijkse handeling van toewijding en nederigheid, waarin de dienaar zich voor zijn Heer neerbuigt. Zoals de profeet Mohammed (vrede zij met hem) heeft gezegd²: "...het gebed is het licht..." Het is een middel waarmee de dienaar zijn hart zuivert en zijn ziel verheft naar het verheven doel van gehoorzaamheid aan Allah.

Binnen de Maliki madhhab worden de voorwaarden van het gebed strikt nageleefd, omdat zij de fundamentele vormen waarop de geldigheid van het gebed rust. Zoals Allah zegt³ (interpretatie van de betekenis):

"Verzorg uw kleding bij elk gebed en wend uw aangezicht tot de juiste qibla."

Deze ayat herinnert ons eraan dat zuiverheid, zowel innerlijk als uiterlijk, en het volgen van de correcte uitvoeringen essentieel zijn voor een geldig en betekenisvol gebed. Imam Malik benadrukte in zijn leer dat de correcte uitvoering van de voorwaarden van het gebed niet alleen een formele verplichting is, maar dat deze voorwaarden de dienaar helpen om zijn innerlijke devotie en nederigheid te versterken. Het nakomen van de voorwaarden, zoals de reinheid van het lichaam, de kleding en de plaats van gebed, evenals de juiste bedekking van de `awrah en het correct richten naar de qibla, stelt de dienaar in staat om zich met volledige aandacht en nederigheid tot Allah te wenden. Het niet vervullen van deze voorwaarden, zoals vermeld in het werk van Ibn 'Ashir en andere grote geleerden, kan de gebedsrituelen ongeldig maken, zelfs als de intentie zuiver is.

De voorwaarden van het gebed zijn niet alleen formele handelingen, maar hebben diepe spirituele implicaties. Zij stellen de dienaar in staat om in volmaakte gehoorzaamheid en met volledig respect het gebed te verrichten. De mens wordt herinnerd aan de grootsheid van Allah en door het correct vervullen van elke voorwaarde, komt de dienaar dichterbij het besef van Allah's nabijheid. Zoals de geleerden hebben uitgelegd: "Elke handeling die plaatsvindt in de gebedsrituelen is een uitdrukking van het innerlijke vertrouwen en de spirituele overgave aan Allah."

¹ "Waarlijk, het gebed is voor de gelovigen op vastgestelde tijden voorgeschreven." (Surat an-Nisaa: 103)

² Overgeleverd door Abu Maalik al-Haarith ibno 'Aasim al-Ash'ariy en verzameld in Muslim.

³ Al-A'raf 7:31

Shurūṭ aṣ-Ṣalāh

Voorwaarden van het gebed

Een voorwaarde (shart) is iets dat nodig is om het gebed geldig te maken. Als een voorwaarde ontbreekt, wordt het gebed ongeldig. Maar als een voorwaarde wel aanwezig is, betekent dit niet automatisch dat het gebed geldig is zonder dat andere vereisten ook vervuld zijn. Binnen de Maliki-madhab worden de voorwaarden voor het gebed verdeeld in drie categorieën die we hieronder uitleggen.

Shurūṭ al-Wujūb wa aṣ-Ṣiḥḥah

Voorwaarden voor verplichting en geldigheid

Binnen de Maliki madhab zijn er voorwaarden voor het gebed die moeten worden vervuld om het verplicht en geldig te maken. Deze voorwaarden zorgen ervoor dat het gebed op de juiste wijze wordt verricht en tellen zowel als voorwaarden voor wujūb (verplichting) als voor ṣiḥḥah (geldigheid). Hieronder worden ze uitgelegd:

1. **Bereiken van de boodschap**

Het gebed wordt pas verplicht voor iemand die de boodschap van de islam en het gebed van de profeet Mohammed (vrede zij met hem) heeft ontvangen en begrepen. Zonder deze kennis kan het gebed niet verplicht worden.

2. **Ingang van de gebedstijd**

Het gebed is niet verplicht voordat de specifieke tijd voor dat gebed is aangebroken. Elk gebed heeft zijn eigen tijdstip.

3. **Verstandelijk vermogen**

Het gebed is niet verplicht voor mensen die door een geestelijke beperking of bewusteloosheid niet in staat zijn om het te begrijpen. Als iemand met een beperking weer bij bewustzijn komt of een staat van helderheid bereikt voordat de gebedstijd eindigt, wordt het gebed alsnog verplicht. Een dronken persoon moet altijd gemiste gebeden inhalen.

4. Vrij zijn van menstruatie of postnatale bloeding

Een vrouw in haar menstruatieperiode of tijdens postnatale bloeding is vrijgesteld van het gebed.

5. Beschikbaarheid van zuiver water of schone aarde

Bij afwezigheid van water of wanneer het gebruik van water om een geldige reden niet mogelijk is (zoals bij ziekte), dient tayammum (reiniging met schone aarde) te worden gebruikt als vervanging voor water.

6. Niet afgeleid of slapend zijn

Als iemand het gebed mist door slaap of vergeetachtigheid, moet dit gebed alsnog worden ingehaald zodra men zich herinnert of wakker wordt.

Shurūt al-Wujūb

Voorwaarden van de verplichting

Binnen de Maliki madhhab zijn er bepaalde voorwaarden die ervoor zorgen dat het gebed verplicht wordt. Hieronder worden de voorwaarden van bulūgh (puberteit) en ikrah (afwezigheid van dwang) uitgewerkt, zoals deze ook door Ibn 'Āshir worden onderwezen:

1. Bulūgh (Bereiken van de Puberteit)

Het gebed is verplicht voor degene die de volwassenheid heeft bereikt, oftewel puberteit. Dit betekent dat iemand die volwassen is, verantwoordelijk is voor het verrichten van het gebed, en als hij het nalaat, wordt hij hiervoor verantwoordelijk gehouden en kan hij hiervoor worden gestraft door Allah (de Verhevene).

- Voor jonge kinderen die de puberteit nog niet hebben bereikt, geldt het gebed niet als verplichting. Als zij het gebed verrichten, ontvangen zij echter wel een beloning van Allah. Ze worden echter niet bestraft als ze het gebed nalaten.

2. Adm al-Ikrah (afwezigheid van dwang)

Als iemand onder dwang staat en hierdoor het gebed moet nalaten, is het gebed tijdelijk niet verplicht. Dit betekent dat als iemand vanwege een gedwongen situatie het gebed niet kan verrichten, hij hiervoor niet verantwoordelijk is.

- Zodra de dwang of de bedreigende situatie voorbij is, moet het gebed echter wel worden ingehaald.

Shurūtt as-Sihhah

Voorwaarden van de geldigheid

- **Tahārat al-Khabath:** De verplichting om zuiver te zijn van onreinheden (najasa) op kleding, lichaam en gebedsplaats. Het verwijderen van onzuiverheden moet plaatsvinden met besef; vergeetachtigheid of onvermogen kan hier uitzonderingen toelaten.
- **Tahārat al-Ḥadath:** Het opheffen van de onreinheid (door wudhu of ghusl), omdat het gebed ongeldig wordt als men zonder reiniging begint of deze verliest tijdens het gebed. Zoals de profeet (vrede zij met hem) heeft gezegd¹: "Geen enkel gebed wordt zonder reiniging geaccepteerd."
- **Sitr al-'Awwrah:** Het bedekken van de awrah (de delen van het lichaam die bedekt moeten zijn) met gepaste kleding, met specifieke verschillen tussen mannen en vrouwen. De awrah moet bedekt zijn vanaf het begin tot het einde van het gebed, ook als de persoon alleen is of zich in het donker bevindt.
- **Istihdāth al-Qiblah:** Het richten naar de qibla dat verplicht is in zowel verplichte als vrijwillige gebeden, voor zover dit haalbaar is. Een afwijking van de qibla is toegestaan bij fysieke onmogelijkheid, zoals ziekte of dreiging.

Binnen de Maliki madhhab wordt door sommige juristen *al-islam* als een op zichzelf staande, eerste voorwaarde genoemd voor de geldigheid (sihah).

¹ Verzameld door Muslim

Farā'id aṣ-Ṣalāh

De Verplichtingen van het Gebed

Binnen de Maliki madhhab zijn er zestien verplichte onderdelen van het gebed (farā'id), die noodzakelijk zijn voor de geldigheid ervan:

1. Niyya (Intentie)

De intentie waarmee het gebed wordt gestart, moet aanwezig zijn op het moment van takbīr al-iḥrām (de openings-takbīr). De intentie mag niet vóór of na de takbīr worden gevormd. Het verdwijnen van deze intentie, nadat het gebed is begonnen, heeft verder geen invloed op de geldigheid. Verder moet men het gebed specificeren, zoals ṣalāt adh-Dhuhr (het middaggebed) of ṣalāt al-'Aṣr (het namiddaggebed). Deze intentie dient stil in het hart aanwezig te zijn.

2. Takbīr al-Iḥrām (De Openings-takbīr)

De takbīr al-iḥrām is de openingsverklaring waarmee men het gebed officieel binnengaat en de gebedstoestand accepteert. De woorden "Allāhu Akbar" moeten precies op deze manier worden uitgesproken. Andere woorden of vormen, zoals "Akbaar" met een verlengde alif, zijn ongeldig omdat ze de betekenis veranderen. De rechterhand houdt de linkerpols bij het staan vast.

3. Het staan bij de Takbīr al-Iḥrām

Men moet rechtop staan tijdens het uitspreken van de takbīr, tenzij men door fysieke beperkingen zittend moet beginnen. Ibn Aashir zei:

تَكْبِيرَةُ الْإِحْرَامِ وَالْقِيَامُ / لَهَا وَنِيَّةٌ بِهَا تُرَامُ

“Takbīr al-Iḥrām en staandzijnde, en de intentie is daarbij vereist.”

4. Recitatie van Soerat al-Fātiḥa

De recitatie van de Fātiḥa is verplicht voor de persoon die alleen bidt of als imam dient. Degene die niet in staat is om de Fātiḥa te reciteren, moet deze leren. Als het onmogelijk is om de Fātiḥa te leren en men bidt zonder kennis van de woorden, dan vervalt deze verplichting.

5. Staan voor de recitatie van de Fātiḥa

De Fātiḥa moet worden gereciteerd in staande positie, waarna men overgaat naar de buiging. Zittend reciteren, tenzij door fysieke noodzaak, is niet toegestaan.

6. Rukūʿ (Buiging)

De minimale rukūʿ bestaat uit een buiging waarbij de handen dicht bij de knieën kunnen komen. Het is aanbevolen om de knieën recht te houden, de handen op de knieën te plaatsen, de ellebogen van het lichaam af te houden en de rug in een rechte lijn te houden met het hoofd. Sommige geleerden geven een symbolische vergelijking: de rechtheid dient zich zodanig plaats te vinden, dat een glas water op de rug intact zou blijven; niet een te diepe buiging en niet te staande.

7. Opstaan van de Rukūʿ

Na de rukūʿ moet men volledig rechtop gaan staan voordat het gebed verdergaat. Als dit opstaan niet goed wordt uitgevoerd, is het nodig het gebed te herhalen. Dit is gebaseerd op de woorden van de profeet (vrede zij met hem) aan een man die zijn gebed onvolledig uitvoerde¹: “Ga terug en bid opnieuw, want je hebt niet gebeden... Buig tot je rustig in de rukūʿ bent en richt je daarna op totdat je volledig rechtop staat.” De armen dienen bij het staand los langs het lichaam te hangen. Ibn Aashir zei:

فَاتِحَةً مَعَ الْقِيَامِ وَالرُّكُوعِ وَالرَّفْعِ مِنْهُ

“De Fātiḥa, samen met het staan en de rukūʿ, vervolgens het oprijzen hieruit.”

8. Sujūd (Neerknieling)

In de sujūd moet men zich met nederigheid en onderdanigheid richten tot Allah, met het besef dat men tussen Zijn Handen staat. Het is verplicht om zowel het voorhoofd als de neus op de grond te plaatsen tijdens de sujūd. Als iemand alleen met de neus en niet met het voorhoofd knielt, moet het gebed in elk geval worden herhaald. Knielt men daarentegen alleen met het voorhoofd en niet met de neus, dan is het gebed geldig, maar het is aanbevolen om het gebed te herhalen.

9. Opkomen van de Sujūd

Na het verrichten van de sujūd moet men weer overeind komen, waarbij de handen van de grond worden gehaald om een rechtop zittende positie aan te nemen.

¹ Overgeleverd door Abu Huraira en overgeleverd in Bukhari en Muislim

10. Zitten voor de Taslīm

Het zitten aan het einde van het gebed voor de taslīm (vredesgroet) is verplicht.

11. Zitten voor de Salaam (Vredesgroet)

Het uitspreken van de Salaam, oftewel de vredesgroet, is verplicht aan het einde van het gebed en moet worden gedaan met minimaal de woorden “As-salāmu ‘alaykum.” Deze groet markeert de officiële afsluiting van het gebed, net zoals de takbīr de gebedsintentie markeert bij aanvang. Bij het uitspreken van de taslīm dient men de intentie te hebben om het gebed hiermee af te sluiten. Het uitspreken van een enkel assalaam is voldoende en conform de sunnah van de profeet¹ (vrede zij met hem). De methode van een enkele groet wordt aan de rechterkant gegeven.

12. Rustmomenten

Het is verplicht om in elke gebedspositie een kort moment van rust te nemen. Dit betekent dat men even moet stilstaan in elke houding. Dit rustmoment bevordert een aandachtig en waardig gebed. De hadith die dit onderbouwt is die van de metgezel die onvolledig bad, waarna de profeet (vrede zij met hem) hem vroeg zijn gebed te herhalen.² Ibn Aashir zei:

وَالْاِعْتِدَالُ مُطْمَئِنِّا بِالْاَلْتِزَامِ

“En de rechte houding met rust en vastigheid.”

13. De volgorde

Alle verplichte onderdelen van het gebed moeten in de juiste volgorde worden uitgevoerd: het staan vóór de rukū‘, rukū‘ vóór de sujūd, en sujūd vóór het zitten. Het niet naleven van deze volgorde maakt het gebed ongeldig. Ibn Aashir zegt:

وَالسُّجُودُ بِالْخُضُوعِ وَالرَّفْعُ مِنْهُ وَالسَّلَامُ وَالْجُلُوسُ لَهُ وَتَرْتِيبُ اَدَاءِ فِي الْاُسُوسِ

“Sujūd met nederigheid, het oprijzen hieruit, de taslīm en het zitten hiervoor, en de volgorde van uitvoering binnen de fundamenteën.”

14. Rechtop

Het rechtop staan en zitten in het gebed.

¹ Zoals overgeleverd is door Anas ibn Maalik en verzameld door alBayhaqi.

² Overgeleverd door Abu Huraira en overgeleverd in Bukhari en Muislim

15. Het volgen van de imam

Een verplichte handeling (fardh) in het gebed voor degene die de imam volgt (ma'mūm), is dat hij de imam in alle bewegingen van het gebed volgt zonder hem voor te zijn of bewust achter te blijven. Deze volgzzaamheid zorgt voor eenheid in het gemeenschappelijke gebed en benadrukt de collectieve aanbidding die plaatsvindt in de rij; met respect voor de imam in zijn leiderschap.

16. De intentie van het volgen van de imam

De laatste verplichte handeling (fardh) van het gebed voor de ma ' mūm (degene die de imam volgt) binnen de Maliki-madhab is de intentie om de imam daadwerkelijk te volgen tijdens het gezamenlijke gebed. De ma ' mūm dient deze intentie ook hier niet luid uit te spreken; het volstaat dat hij dit intern bevestigt bij de aanvang van het gebed.

Nawoord

Dit boek biedt een samenvatting van de voorwaarden van het gebed volgens de Maliki-leer, bedoeld om de fundamentele vereisten en voorschriften helder en toegankelijk te maken. Het is van groot belang dat we het gebed, als een van de pilaren van de islam, met de juiste kennis en toewijding verrichten. Door deze voorwaarden te begrijpen en toe te passen, kunnen we ons gebed zuiveren en het op de juiste wijze uitvoeren. Het gebed is immers niet slechts een handeling, maar een spirituele reis waarin zowel ons hart als ons lichaam zich richten op Allah.

De voorwaarden die we in dit boek hebben besproken, zoals zuiverheid en intentie, onderstrepen de discipline en aandacht die het gebed verdient. Elk van deze onderdelen herinnert ons eraan dat het gebed een moment van nederigheid is, waarin we ons volledig richten op de aanbidding van God, met bijbehorende concentratie en oprechtheid.

Dit werk is geen vervanging voor diepgaande studie. Ik moedig iedereen aan om verder te leren onder begeleiding van een faqih.

Disclaimer

Als de schrijver van dit boek wil ik graag benadrukken dat ik, Karim Kaaouass, zelf nog een beginnening ben in deze reis van kennis. Hoewel ik mijn uiterste best heb gedaan om de inhoud zo accuraat en nuttig mogelijk te maken, kunnen er onvolkomenheden of fouten voorkomen in dit werk. Bij twijfel of vragen over specifieke details raad ik aan om de fuqaha te raadplegen en verdere studies na te streven. Mijn doel met dit boek is om basiskennis over de voorwaarden van het gebed volgens de Maliki-leer toegankelijk te maken en een startpunt te bieden voor verdere verdieping.

Moge God ons allen leiden naar hetgeen waar Hij van houdt en tevreden over is, ons gebed accepteren en standvastig maken in Zijn aanbidding.

De Voorwaarden van het gebed volgens de maliki madhhab

Dit boek biedt een beknopte, toegankelijke gids voor het gebed volgens de leer van de Maliki-madhhab. Stap voor stap worden de vereisten uitgelegd, van zuiverheid en intentie tot het correct uitvoeren van elke handeling, om een compleet en geldig gebed te verrichten.

Ontdek de betekenis en details achter elk essentieel onderdeel van het gebed en verdiep je in de spirituele kern van een van de belangrijkste plichten binnen de islam. Geschreven door Karim Kaaouass, die vanuit zijn eigen leerproces deze gids voor anderen toegankelijk heeft gemaakt. Een praktisch handboek voor zowel beginners als hen die hun kennis willen verdiepen.

We vragen Allah om dit boek van nut te laten zijn voor de lezers en een ieder hiervoor rijkelijk te belonen met het goede.

